

J. Smuts en I.J. Smuts. *Woordeboek van Regs- en Handelsterme. Verklarend en vertalend*, 1ste uitgawe, 1ste druk 1992, 191 pp. ISBN 0-625-02401-X. Kaapstad: Nasou Beperk. Prys R62,15.

Hierdie woordeboek word — aldus die Voorwoord daartoe — aangedien as "'n praktiese naslaanwerk waarin die betekenis van Afrikaanse regs- en handelsterme nageslaan kan word". Dit is hoofsaaklik op die behoeftes van regspraktisyne en sakemanne afgestem en bevat woorde en uitdrukkings waarmee hulle te doen sal kry "in die loop van hulle werksaamhede". Daar is ook woorde opgeneem "wat nie vakterme is nie maar noodgedwonge in regsdokumente en handelstukke voorkom sodat dit nie nodig sal wees om ander woordeboeke te raadpleeg nie". Verder vertaal die woordeboek Latynse terme wat deel is van die Afrikaanse regstaal in Afrikaans (maar nie in Engels nie). Handelsterme sluit in boekhousterme, bankterme, beursterme, belastingterme, versekerings-terme en rekeningkundige terme.

Die volledigste vorm waarin Afrikaanse inskrywings voorkom, is die hoofwoord in vet druk, gevolg deur agtereenvolgens die Engelse ekwivalent daarvan (in hakies), die Afrikaanse verklaring van die hoofwoord, 'n Afrikaanse uitdrukking of uitdrukkings waarin die hoofwoord gebruik word en 'n Engelse ekwivalent of ekwivalente van die Afrikaanse uitdrukking(s).

Ek kan hierdie werk slegs vanuit 'n regssoogpunt evalueer. Voorts is dit moeilik om 'n waardebeoordeling van 'n woordeboek te maak indien dit nie eers vir 'n jaar of wat 'n gereelde gebruiksartikel op 'n mens se lessenaar was nie. Met hierdie beperkinge in gedagte sou ek egter tog die werk oorwegend positief waardeer. Dit maak bepaald 'n belangrike bydrae tot die Afrikaanse regs- en handelsliteratuur en die bevordering van 'n eiesoortige — en, sou 'n mens kon byvoeg, keurige — vaktaal op hierdie twee terreine. Die waarde van die werk sou egter groter gewees het indien dit ook 'n Engels-Afrikaanse woordeboek was, dit wil sê indien ten minste die Afrikaanse ekwivalente van Engelse woorde en uitdrukkings gegee sou gewees het. Dit is belangrik juis omdat Engels dié mees gebruikte taal in die sakewêreld is en in 'n al hoe groter mate ook die gebruikstaal in die regsweese gaan word.

Die woordeboek kan by persone uit die teikenmark en selfs regstudente aanbeveel word. Regspraktisyne wat baie met formulerings werk, sou waarskynlik egter beter doen deur (selfs teen ongeveer drie maal die prys) 'n omvattender twee- of drietalige regswordeboek aan te skaf — hoofsaaklik omdat in die meeste standaardregswordeboeke die verklarings vollediger is en spesifiek die regstegniese betekenis van woorde en uitdrukkings gegee word.

Vir 'n werk van beperkte omvang is die *Woordeboek van Regs- en Handelsterme* merkwaardig volledig — miskien selfs té volledig. Latynse uitdrukkings soos *a mensa et toro* ("van tafel en bed"), *ex defectu sanguinis* ("uit gebrek aan nakomelinge") en *pro re nata* ("vir 'n moontlike geval") wat haas nie meer in die Afrikaanse regstaal gebruik word nie, word byvoorbeeld vertaal en verklaar. Daarteenoor sal 'n leser nie vertalings en verklarings van meer gebruikte uit-

drukkings soos *nullum crimen sine lege* of *nullum crimen/nulla poena sine culpa* in die woordeboek vind nie. Nêrens ook word 'n sleuteluitdrukking in die Afrikaanse regstaal soos "natuurlike geregtigheid"/"reëls van natuurlike geregtigheid" vertaal en verklaar nie hoewel van die twee reëls wat aan natuurlike geregtigheid uitdrukking gee — *audi alteram partem* en *nenmo potest esse simul actor et iudex* (die meer gebruiklike vorm is *nemo iudex in re sua/sua causa*) — wel vertaal en verklaar word. Voorts lig die woordeboek die gebruiker in dat 'n *nasciturus* 'n "verwekte maar nog ongeboore kind" is maar swyg oor die bestaan van die *nasciturus*-reël (sommiges noem dit 'n fiksie): *nasciturus pro iam natu habetur de comodo quotiens eius agitur*. Die vraag is natuurlik of 'n woordeboek van hierdie beperkte omvang so "tegnies" moet raak. Wel word verwys na sekere ander meer tegniese reëls op die gebied van byvoorbeeld wetsuitleg, naamlik die *eiusdem generis*-reël (die tweelingbroer van hierdie reël, *cessante ratione legis cessat et ipsa lex* ontbreek egter) en die reëls *inclusio unius est exclusio alterius* (laasgenoemde egter sonder vermelding van die feit dat dit 'n uitlegreël is).

Die voorgaande illustrasie van weglatings is nie bedoel as ernstige kritiek nie. Dit illustreer in 'n sekere sin die keusedilemmas waarmee die opstellers van vakwoordeboeke van 'n beperkte omvang gekonfronteer staan.

As beknopte naslaanwerk vir persone in die regs- en sakepraktyk en vir junior studente kan die *Woordeboek van Regs- en Handelsterme* beslis aanbeveel word. Akademici en nagraadse studente sal dit waarskynlik egter ontoereikend vind en liefs in 'n vollediger, meertalige regswoordeboek wou belê.

Lourens M. du Plessis
Fakulteit Regsgeleerdheid
Universiteit van Stellenbosch
Suid-Afrika

J.W. Snyman (Editor, Redakteur), J.S. Shole and/en J.C. le Roux (Subeditors, Subredakteurs). *Setswana English Afrikaans Dictionary Woordeboek*, 1st edition, 1st impression 1990, 527 pp. ISBN 0 7994 1218 X. Pretoria: Via Afrika Limited. Prys R79,50.

1. Inleiding

Hierdie woordeboek wat in drie tale saamgestel is, is op leksikografiese gebied ook 'n ware *mabulaatsela (wegbereider). Dit is 'n woordeboek wat gedeeltelik die realiteit van die taalsituasie in die RSA weergee. Die twee amptelike tale nl. Afrikaans en Engels word by Setswana betrek. Alhoewel dit so is kon 'n wyer horison nl. deur 'n Ngunitaal te betrek die taalsituasie op 'n meer realistiese wyse hanteer het. Nietemin is dit 'n baie waardevolle bydrae. Hierdie